

पश्चाद्भागं प्रति सोमग्रहमध्वर्युर्नीतिक्रामयेत् एवं नेष्टापि सुराग्रहं शकटाक्षस्य पुरोदेशं नाति-
हरेत् ॥१७॥ उपर्युपर्येवाक्षमक्षस्य संनिकृष्टोपरिभागः एव see पा° ८. १. ७. । यथा मुञ्जतृणा-
दिषीकां मध्यवर्ति तृणं विवृहेत्पृथक्कुर्यात् ॥१८॥ अथ प्राकृतावुकथ्यध्रुवग्रहौ दर्शयति अ-
थोकथ्यमिति । द्विविधग्रहाणां होमकालं भक्षणं च विधत्ते अथैतानिति तान्प्रातःसवने गृ-
हीतान्सोमग्रहानुत्तमे स्तोत्रे तृतीयसवने बृहत्स्तोत्रे वाजपेयसंस्थापननिमित्ते स्तुते सति
ऋक्चमसेधवनयनं कृत्वा जुहुयुः भक्षयेयुश्च तत्प्रसङ्गात्सुराग्रहाणां मधुग्रहस्य (च) मा-
ध्यन्दिनसवनमध्ये विनियोगो भविष्यतीत्याह अथ माध्यन्दिनः इति उद्यतः इति वद व्य-
क्तायां वाचि कर्मणि यकि सम्प्रसारणम् एतेषां होमस्तावत्तद्विनियोगप्रकारोऽस्मिन्नेवाध्याये
(५. २८.) वक्ष्यतः इत्यर्थः । अतः सोमग्रहहोमभक्षणप्रतिपादनानन्तरं तस्याम्नातस्य सुराग्रह-
विनियोगप्रतिपादकवाक्यस्य पाठानुसंधानं कार्यम् ॥१९॥ २॥ १॥

तृतीये पशुतन्त्रमभिधीयते तत्र तावद्वाजपेयस्याग्निष्टोमोकथ्यषोडश्यतिरात्रसंस्थालक्षणस-
द्भावेन सर्वक्रवरोधकवमस्तीति वैदिकवप्रसिद्धिः तत्तत्क्रवसाधारणपशुसद्भावे सत्युपपद्यते
नान्यथा अतस्तानग्निष्टोमादिगतानाग्नेयादिसवनीयपशून्विधत्ते आग्नेयमिति । तत्राग्निष्टो-
मस्य द्वादश स्तोत्रशस्त्राणि उक्त्यस्य (उक्त्य° Cod.) उक्त्यत्रयेण पञ्चदश षोड-
शिनः षोडशिस्तोत्रेण सह षोडश वाजपेयस्य बृहत्स्तोत्रेण सह सप्तदश अतिरात्र-
पर्यायत्रयेण सह षोडशिपक्षे एकोनत्रिंशत् अन्यदा अष्टाविंशतिः पशूनाम् तत्तत्क्रवसा-
धारण्यं द्योतयितुमग्निष्टोमादिपदाभिधानम् अग्निः स्तूयतेऽस्मिन्नित्यग्निष्टोमो नाम साम तस्मि-
न्विषयभूते आग्नेयमालभते एतेन पशुनास्मिन्वाजपेये अग्निष्टोमसंस्थं क्रतुमेवानुष्ठितवान्भव-
तीत्यर्थः एवमुत्तरत्रापि योज्यम् । उक्त्येभ्यः (उक्त्ये° Cod.) तृतीयसवने स्तूयमानेभ्यो
ऽन्येभ्यस्त्रिभ्य उक्त्यस्तोत्रेभ्यः । षोडशिस्तोत्राय ॥१॥ सप्तदशसंख्यापूरकाय बृहत्स्तोत्राय
अतिममिदं बृहत्स्तोत्रं वाजपेयस्यासाधारणं लिङ्गम् । कथं वाजपेयेऽतिरात्रात्तर्भाव इत्याशङ्क-
क्यानेन सारस्वतालम्भनेनातिरात्रस्यात्तर्भावं दर्शयति तदेतदिति ॥२॥ अथास्य यज्ञस्यासा-
धारणं पशुं विधत्ते अथ मरुद् इति । उर्वेदे लब्धुमशक्ये ॥३॥ आवृत् तन्त्रम् अनुशंसति
अनुशंसितवान्भवतीति भूतार्थपरत्वेन व्याख्येयम् एष वै इन्द्रस्यासाधारणो ग्रहः ग्रहणमन्त्रे
केवलेन्द्रस्यैव देवतात्वेन प्रतिपादनात् निःशेषेण केवलमिन्द्रस्यैवायमिति निष्केवल्यो ग्रहः
माध्यन्दिने सवने हि माहेन्द्रग्रहग्रहणम् तच्च सवनमिन्द्रस्येति नियतम् ॥४॥ पञ्चवदा-
नानामथैकध्येन अपणं सिद्धान्तयितुं द्वैध्यं (द्वैविध्यं Cod.) पूर्वपक्षयति द्वेधावदानानि अ-
पयन्तीति कात्यायनस्तु उक्तं वपाप्रचरणमवदानानां द्वेधा अपणं च विकल्पेन सूत्रयामास
(का° १४, २, १६, २१-२३.) । हृदयं जिह्वा वक्षो यकृद्वृक्कौ सव्यो (°त्या Cod.) दोरुभे
पार्श्वे दक्षिणा श्रोणिर्गुदतृतीयमिति दैवतानि दक्षिणो (°णं Cod.) दोः सव्या श्रोणिः गुद-
तृतीयमिति सौविष्टकृतानोत्येतानि सर्वाण्यवदानानि द्विधा (!) पृथक् अपयन्ति पञ्चानि
कुर्युः दैवतानां हृदयादीनां सौविष्टकृतानां त्र्यङ्गानां च पृथक् अपणमित्यर्थः । हविषामव-
दानप्रकारमाह ततोऽर्धानामिति अथ जुह्वामाज्येनोपस्तरणं कृत्वा अर्धानां प्रधानहविषां हृद-
यादीनां मध्ये एकैकस्माद्द्विर्द्विरवद्येत् एवमेकादशावदानान्यवदाय पुनराज्येनैकवारमभि-
धारणं कुर्यात् एवमुपस्तरणादिरवदानपुनरभिधारणैर्हविषां चतुरवन्तं सम्पादितम् अनन्तरं